

Marathon stikstofzaken rechtbank Overijssel, Zwolle -- EXPLAINER

Vanaf 31 januari, verspreid over 6 dagen, worden 33 rechtszaken behandeld over natuurschade door stikstof.

De eerste twee zittingsdagen (cluster 1: op 31 januari en 1 februari) gaan over de betrouwbaarheid van tovervloeren en andere stalemissie-reductietechnieken.

De volgende twee zittingsdagen (cluster 2: op 10 en 14 febr.) gaan over melkveebedrijven met onvolledige vergunningen.

De laatste twee dagen (cluster 3: op 23 en 24 febr.) gaan over het weigeren van het provinciebestuur handhavend op te treden tegen bedrijven zonder vergunning: de PAS melders. Waar draaien deze zaken precies om? En is een marathonzitting bijzonder?

Deze explainer geeft een beknopte uitleg.

Marathonrechtzitting niet nieuw

De marathonzitting van de Rechtbank Overijssel over stikstofzaken is niet nieuw. In de maand juni van vorig jaar heeft de Rechtbank Utrecht ook al een marathonzitting georganiseerd over stikstof. En, ook de PAS uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019 is gedaan op basis van een marathonzitting. Een marathonzitting is vooral praktisch. Vergelijkbare rechtszaken kunnen het beste gelijktijdig worden beoordeeld.

Waar gaan de zaken over?

Alle zaken gaan over ammoniakemissies afkomstig uit de veehouderij. De veehouderij is met ruim 60% verreweg de grootste Nederlandse stikstofbron¹. Als ook naar de buitenlandse emissies zou worden gekeken (let wel: de Nederlandse overheid heeft uiteraard niets te zeggen over Belgische en Duitse emissies) dan zijn twee feiten belangrijk. Nederland exporteert veel meer stikstof naar het buitenland dan dat wordt ontvangen uit het buitenland. En, die buitenlandse emissies zijn bovendien ook merendeels agrarische emissies. De belangrijkste oorzaak van het Nederlandse stikstofprobleem: Nederland is het meest veedichte land van Europa en ver daar buiten.

De ammoniakemissies uit de veehouderij veroorzaken grote milieuschade. De ammoniakemissies moeten dringend omlaag, en beslist niet toenemen. Toch laten provinciebesturen toe dat nieuw stallen kunnen worden gebouwd op basis van onzekere staltechniek. Ook wordt geen serieuze oplossing geboden voor bedrijven die met onvolledige vergunningen werken (emissies beweiden en bemesten) of zelfs helemaal illegaal in bedrijf zijn (PAS-melders). Kortom, het provinciebestuur is deels bezig de problemen enkel erger te maken (nieuwe stallen met onzekere staltechnieken) en de bestaande problemen onopgelost te laten (ogen sluiten voor emissies bemesten en beweiden, schimmige legalisatie PAS-melders)

Cluster 1: valsrekenen met tovervloeren

Cluster 1 gaat over rechtszaken waarin het provinciebestuur vergunningen heeft verleend waarvan onzeker is of de genoemde staltechniek doet wat beloofd wordt. Als een agrariër een tractor koopt met defecten dan moet de ondernemer dat regelen met de fabrikant. Dat geldt uiteraard ook met staltechniek. Als de staltechniek niet deugt dan moet de veehouder dat regelen met de stalleverancier. Als de ondernemer slecht materiaal aanschaft dan is dat de verantwoordelijkheid van de ondernemer.

¹ TNO, factsheet, emissies en deposities van stikstof in Nederland, Den Haag 2019
PBL, Analyse stikstofbronmaatregelen, Den Haag, 2020

Als ook het provinciebestuur de werking van de staltechniek overschat zegt dat iets over een gebrek aan kritisch denken over stallenbouwers. Maar dat ontslaat de ondernemer niet van de eigen verantwoordelijkheid. De agrarische sector is een volwassen sector. Als slecht materiaal wordt aangeschaft dan is dat deels ook de verantwoordelijkheid van de ondernemer. Al sinds 2018, dus meer dan 4 jaar, bestaan ernstige twijfels over stalemissietechnieken. De provincie mag in geen geval vergunning verlening op basis van onbetrouwbare milieutechniek.

Cluster 2: halve vergunningen, emissies bemesten en beweiden

Cluster 2 gaat over het verlenen van onvolledige vergunningen.

Het totaal aan emissies veroorzaakt door beweiden en bemesten is ongeveer even groot als stalemissies. Als veehouderijemissies ca. 60 % van de totale stikstofemissies veroorzaakt dan zijn de emissies door bemesten en beweiden ongeveer 25 tot 30% van de totale stikstofemissies. Hoewel emissies door beweiden en bemesten bijna even groot zijn als de stalemissies laat het provinciebestuur na deze emissies te beoordelen in vergunningprocedures. Door enkel vergunningen te verlenen voor stalemissies worden halve vergunningen verleend.

MOB en vereniging Leefmilieu zijn al sinds 2012 (!) met procedures bezig om deze aperte misstand in de vergunningverlening op de agenda gezet te krijgen. In 2015 en opnieuw in 2019 (een van de twee bekende PAS-uitspraken) oordeelde de Raad van State dat deze emissies wel degelijk ook beoordeeld moeten worden in de vergunningprocedure. Op 3 november 2020 deed de Roermondse bestuursrechter uitspraak over het falende optreden van het Limburgse provinciebestuur. Op 29 juli 2021 deed de Rechtbank Zwolle uitspraak over het falende optreden van het Overijssels provinciebestuur. Op 22 september 2021 deed de Utrechtse bestuursrechter een soortgelijke uitspraak over het falende optreden van het Utrechtse provinciebestuur. En zijn opnieuw Overijsselse weigerbesluiten onderwerp van beroep.

Het langdurig en structureel weigerachtige optreden van het openbaar bestuur maakt duidelijk dat de beleidsrot tot diep in de kern van het stikstofbeleid is doorgedrongen.

Met het uitrijden van mest treden hoge emissies op. Dan moeten die emissies samen met de stalemissies netjes geregeld worden in een vergunning. Dat is ook in het belang van de ondernemer.

Cluster 3, weigeren handhaving PAS-melders

Cluster 3 gaat over illegale bedrijven, de zogenaamde PAS-melders

Feit is dat in 30 jaar tijd dit de derde golf illegale veebedrijven betreft.

Eerste golf illegale bedrijven: jaren tachtig, begin jaren negentig.

Zie de Interimwet Ammoniak en veehouderij uit 1994, oa

<https://www.infomil.nl/onderwerpen/landbouw/ammoniak/voormalige/legalisatie/>

Tweede golf illegale veebedrijven, vanaf 2005:

Rapporten Noord. Rekenkamer uit 2014, de zogenaamde 'interimuitbreiders' (lees: illegaal uitgebreid).

<https://www.noordelijkerekenkamer.nl/decentralisatie-natuurbeleid>

Er zijn geen aanleiding te denken dat het in andere provincies anders is geweest. In tegendeel. In de grote veeprovincies is het waarschijnlijk zelfs nog erger geweest.

Nu dit al de derde golf illegale bedrijven betreft eist MOB volledige transparantie over het vinden van een oplossing voor de PAS-melders. Hierbij moet gelden dat de rekening niet bij de natuur gelegd kan en mag worden.

Tot slot, over het openbaar maken van de bedrijfsadressen van de PAS melders.

Alle bedrijven in Nederland zijn al lang openbaar via bestemmingsplannen en de Kamer van Koophandel. Ondernemers kunnen niet eisen dat geheim wordt gemaakt wat al openbaar is. De Raad van State heeft hierover m.b.t. de PAS-melders nu zelfs twee keer over geoordeeld. Het geheimhouden van bedrijfsadressen die al openbaar zijn is niet mogelijk. De agrarische sector is een volwassen sector waar geen ruimte kan bestaan voor flauwekul. De bedrijfsadressen zijn noodzakelijk voor onderzoek naar de omvang van de illegale emissies. Een eventuele oplossing van de illegale PAS-melders moet gevonden worden zonder achterkamertjespolitiek en zonder schimmige rekenregels.

=====

Voor verder lezen:

- Staltechniek en toervloeren

<https://w-ja.nl/rechtbank-utrecht-bevestigt-provinciebestuur-rekent-vals/>

<https://w-ja.nl/stikstofalarm-deel-ii/>

- Emissies bemesten en beweiden

<https://w-ja.nl/stikstofemissies-bemesten-weigering-overijssel-op-te-treden-afgestraft/>

<https://w-ja.nl/limburg-negeert-rechterlijk-bevel-pas-uitspraak-deel-ii/>

- PAS-melders

<https://w-ja.nl/stikstof-rekenen/>

<https://w-ja.nl/minister-schouten-krijgt-weer-ongelijk-van-de-raad-van-state-stikstofknoop-nog-strakker-aangetrokken/>

- MOB

<https://mobilisation.nl/index.php?id=6>

<https://mobilisation.nl/index.php?id=1>

Mr Valentijn Wösten
Wösten juridisch advies te Den Haag
06 5064 1848

Drs Johan Vollenbroek
Mobilisation for the Environment
06 5467 4047